

Bedøvelse af kat

Sammenlignet med hunden er katten relativ ny som et betydningsfuldt familiemedlem i det danske samfund. Dette afspejles i både samfundets holdning til katte og desværre også i dyrlægers historiske håndtering af katte.

Jeg kan huske tider, hvor det i dyrlægeverdenen ikke betød så meget, "at der smuttede en kat i ny og næ".

I mange år blev katte veterinært betragtet og behandlet som "små hunde". Intet er mere forkert.

Dyrlæger var primært uddannet til at behandle store dyr, og folks almindelige opfattelse af katte var, at katte var "dyr på landet, der fangede mus". Det er ikke mange år siden..

Tiderne har imidlertid ændret sig. Dyrlægerne er blevet meget dygtige. Udstyret har gennemgået en rivende udvikling, og det er blevet almindeligt at have veluddannet veterinært personale.

Kattene er som patientgruppe meget forskellige fra hundene. Leverstofs-kifet (enzymerne) og nyreanatomien er anderledes. En relativ lille kropsvægt med en stor overflade disponerer for livsfarlig sænkning af kropstemperaturen ved bedøvelse, og så har katte som sande rovdyr et unikt følsomt autonomt nervesystem. Det autonome nervesystem er den del af nervesystemet, som ikke direkte påvirkes/styres af viljen, og som regulerer organismens grundlæggende livsprocesser.

Systemet kører bogstavelig talt mindst i et par gear højere end hos f.eks. en hund.

Det autonome nervesystem kontrollerer bl.a. udskillelsen af stresshormoner som adrenalin og binyrebarkhormoner.

Det kontrollerer hjerte, blodtryk, stofskifte og åndedræt.

Katte under bedøvelse er meget mere end hunde underkastet påvirkninger af det autonome nervesystem og dermed en påvirkning af vitale processer.

En konsekvens af dette er, at katte under bedøvelse har en meget uregelmæssig hjerteaktion og et blodtryk der svinger.

Selv den mindste smerte eller "lidt for dybe narkose" vil påvirke det auto-

me nervesystem med risiko for kollaps.

Bedøvelse af katte er således en udfordring. Katte er meget "anderledes".

Bedøvelse er i øvrigt ikke lig med absolut smertedæmpning. Mange midler får katte til at sove, mens smerter stadig registreres mere eller mindre i den "sovende kattehjerne"

Om der også inden for racerne findes racer, som stofskiftemæssigt er disponerede for problemer i narkose er i dag et åbent spørgsmål. Der findes ingen undersøgelser, som påviser dette.

Vores erfaring er, at Maine Coon og Hellig Birma kan være ekstra følsomme for bedøvelse.

Analogt ved man inden for hundera-cerne, at mynderne har et helt specielt leverstofs-kifte som kræver anderledes bedøvelse.

Anatomiske træk, som disponerer for problemer, ved man findes hos brachycephale (fladnæsede) katteracer som persere og exotics.

Begrebet "størrelsesproblematikken" spiller også en rolle i bedøvelsen af katte. Både ekstremt store og ekstremt små er mere udsatte i narkose.

Alle teorier om forskelle imellem katteracers følsomhed over for bedøvelse er dog stadig udelukkende baseret på "jeg tror", "jeg mener", fornemmelser og rygter.

Individuelle forskelle mellem kattene har, når alt kommer til alt, nok større betydning end raceforskelle.

Sunde katte med samme vægt, samme alder og samme psyke er generelt i samme risikogruppe.

Vægt og alder er nemme at kontrollere. Sundhed lader sig rimelig nemt kontrollere ved en grundig klinisk undersøgelse og helst også en blodprøve til måling af leverfunktion, nyre-

Dyrlæge Pia Kåber og veterinærsygeplejerske Hanne Lomholdt i arbejde

funktion, blodets evne til at koagulere etc.

En bedømmelse af kattens psyke er derimod straks sværere. Både en stille kat og en "vild kat" kan være superstresset. Det kræver virkelig erfaring og katteviden at tyde en kats sindstilstand. Det er den store udfordring.

Stressfaktoren anser jeg som en af de allervigtigste parametre i vurderingen af risici ved bedøvelse af katte. Stress påvirker i høj grad kattens veludviklede autonome nervesystem og dermed alle vitale processer.

Det skal lige nævnes, at kattestress er noget ganske andet end menneskestress. Symptomer og årsager til stress varierer meget.

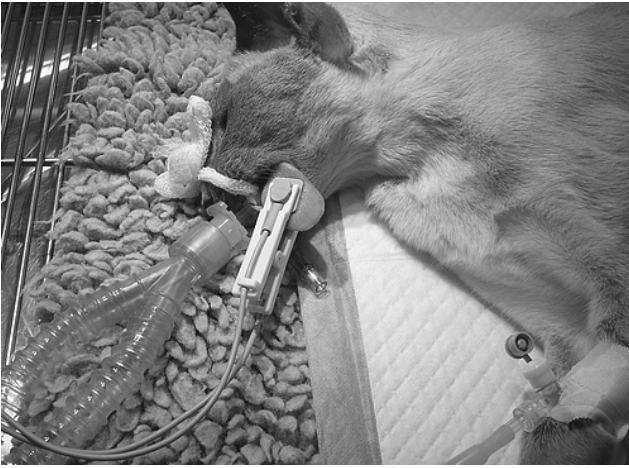
Kattestress er for os mennesker både svær at forstå og at forebygge.

Stressfaktoren kan være så alvorlig, at enkelte katte simpelt hen ikke kan og bør bedøves, når "adrenalin" er helt oppe at ringe". Vi har hvert år enkelte katte på klinikken, hvor vi må udskyde bedøvelsen. Drejer det sig om eksotiske vilde katteracer, er det meget almindeligt, at bedøvelser helt må opgives.

Vurderingen af stressniveauet bringer mig til kort at omtale de enkelte faser i en bedøvelse.

1. Beslutningen om bedøvelse og dermed 12 timers faste. Vi lader altid katte drikke.

Tilkøbt ilt i tubus, måler på tungen og væske i forbenet

2. Aflevering af katten til bedøvelse. Bedøvelse bør aldrig foretages ambulat – akutte tilfælde undtaget. Tillad tid til bedøvelse – det øger sikkerheden.
3. En grundig klinisk undersøgelse og helhedsvurdering af katten. Helst også en blodprøve.
4. Evt. en forbedøvelse (sedation) – en beroligelse af kattene før den egentlige bedøvelse. Efter vores mening påvirkes kattens kredsløb ofte ret uforudsigeligt og voldsomt. Derfor vil det være sjældent at vi forbedøver/sederer.
5. Selve bedøvelsen kan foretages på flere måder. Man kan benytte en injektionsteknik, en inhalationsteknik (gas f.eks. isofluran + ilt) givet med maske eller tubus (gummislange i luftrør) eller en kombination af disse metoder. Kravet til en god bedøvelsesmetode er, at den er sikker, at den giver bedøvstløshed (ikke det samme som

- de.
- Under enhver bedøvelse overvåges kattene af dygtige veterinærsygeplejersker og måleapparater, således at evt. problemer registreres tidligt.
- Væskebehandling og ekstra varme er vigtige dele af enhver narkose/bedøvelse. Væsken kan enten gives intravenøst ("drop") eller subkutant (under huden). Varmen tilføres med f.eks. varmpuder.
- Væskebehandling og ekstra varme til katte under bedøvelse er "guld". Under mere langvarige og ofte komplicerede indgreb er væske med til at opretholde en god ion-/saltbalance i blodet, et stabilt blodtryk og dermed et godt kredsløb. Varmen stimulerer alle de livsvigtige stofskifteprocesser.
6. Den sidste fase er opvågningsfasen, som skal være sikker, rolig, smertefri, overvåget og så kort som mulig. En stor del af hemmeligheden

smertefrihed), at den giver smertefrihed, at den giver en sikker og hurtig opvågnen, og at udøveren, Intet stof eller middel besidder alene alle disse egenskaber, men man kan ved at balancere forskellige stoffer med hinanden komme tæt på det ønske-

ved kattebedøvelser ligger i en total kontrolleret opvågningsfase. Gode veterinærpsygeplejersker slipper dem ikke af syne, før de viser "tegn på liv".

Et veluddannet personale med katteskal kunne beherske den. fred og ro, engagement, gode lokaliteter og TLC ("tender loving care") er altafgørende faktorer for succes med bedøvelser og behandling af katte.

Ingen bedøvelse er bedre end den dyrlæge og den veterinærpsygeplejerske, som udfører den. En ekstrem god bedøvelsesmetode i hænderne på en uerfaren evt. uengageret dyrlæge/veterinærpsygeplejerske er ikke bedre end den dårligste bedøvelsesmetode i de bedste hænder.

Knud Steensborg,
Abild Dyreklinik (Aug. 2006)
Fagdyrlæge i sygdomme hos kat og hund
www.abilddyreklinik.dk

Blodtrykket måles i benet

Tubus i halsen

Drop til væske lægges